

NOTICIES FALSES (fake news)

En aquests moments en què tothom incrementem l'ús de missatgeria instantània i el consum d'Internet, nombrosos usuaris comparteixen notícies o missatges, moltes vegades sense ni tan sols llegir el contingut del text.

Cal anar amb compte amb la informació que contribuïm a escampar per xarxes de missatgeria com WhatsApp o Telegram i que no provenen de fonts o mitjans de comunicació coneguts, ja que acostumen a ser falses.

Què són? Com funciona?

Les notícies falses o enganyoses són notícies que circulen per les xarxes socials i per Internet, que fan referència a fets que, o bé són directament falsos (mentides), o bé no són totalment falsos, o bé que se n'ha alterat una part de la veracitat (les que connecten fets reals en contextos falsos, els continguts manipulats, etc.) amb una intenció determinada. Les notícies falses es difonen ràpidament perquè moltes vegades “entren a la pantalla” segurament de la mà d'una persona que coneixem i en qui confiem.

Quin risc suposen?

Els objectius poden ser des de la desacreditació d'una persona o d'una institució fins al sensacionalisme per aconseguir clics (i, de retruc, ingressos publicitaris allotjats a la pàgina de destinació de la notícia), intenció política i/o econòmica, entre d'altres.

Les notícies falses poden tenir enllaços a pàgines amb informació falsejada que us convida a adquirir també productes fraudulents.

Com reconèixer-les? Sobre quins temes són?

En primer lloc, preneu temps i distància abans de donar per certes determinades informacions. Els titulars absurds o escandalosos acostumen a ser reclam perquè feu clic, ja que això suposa beneficis econòmics per al web o pàgina. Si la notícia només apareix en un únic lloc, pot ser motiu de sospita. Actualment hi ha molts mitjans de comunicació, webs i xarxes socials on la ciutadania es pot informar, i és estrany que només un únic mitjà, web o compte de xarxa social se'n faci ressò. Solen estar mal escrites i farcides de faltes d'ortografia.

Entre els temes més habituals hi ha:

Sorprenents cures del càncer o d'altres malalties, com és el cas de la covid-19 (per exemple, a les xarxes socials s'han detectat vídeos que afirmen les propietats curatives de l'ús del diòxid de clor, de l'or i la plata col·loidal, tècniques com el biomagnetisme, de nous aparells, etc. Avisos de noves multes de les quals abans no teníem coneixement, avisos d'imminents catàstrofes energètiques, alerta sobre desgràcies planetàries, teories de la conspiració, etc.

Com reconèixer-les?

Hi ha diferents entitats vinculades a la verificació i comprovació del munt d'informació que ens arriba i que poden ajudar a saber quines informacions poden ser falses, com per exemple: eduCAC, del Consell de l'Audiovisual de Catalunya, en col·laboració amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

"Fets o fakes" de l'equip de periodistes del departament d'Informatius de Catalunya Ràdio que es dediquen a fer fact-checking, és a dir, verificació de fets.

☞ Learn to Check <https://learntocheck.org/ca/> és un projecte d'educació mediàtica sobre desinformació i verificació de continguts digitals.

El llibre en format digital "Handbook for Journalism Education and Training UNESCO Series on Journalism Education JOURNALISM, 'FAKE NEWS' & DISINFORMATION ... (<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265552>)

☞ www.internetsegura.cat proposa aquest sistema per identificar les notícies falses:

☞ <https://toolbox.google.com/factcheck/explorer> verificador de fake news google

☞ www.maldita.es principal verificador d'informació especialitzat en fake news.

Quina és la font?

Segurament és el primer que ens hauríem de preguntar. Si la notícia és extreta d'una pàgina web, és convenient buscar l'apartat o secció de «Qui som», «Sobre nosaltres», «Contacta amb nosaltres» per veure si realment és una font fiable.

Qui és l'autor/a?

Normalment, darrere d'una notícia falsa sempre hi ha un nom fals, falsejat o directament anònim. Amb una petita recerca podem saber si és real o no.

Com està escrita?

Faltes d'ortografia i construccions traduïdes amb massa literalitat, fotografies de mala qualitat o dates estranyes són un altre símptoma que potser és una 'fake news'.

Referències?

Un cop llegida la notícia, analitzem quines referències internes té. Són realment consistents? Tenen un pes específic important? És un bon baròmetre de fiabilitat.

Haig de denunciar?

Si hem fet totes les comprovacions pertinents i considerem que no hem de compartir una informació, també podem trencar la baula i denunciar que és falsa.

I penseu:

Puc compartir-ho?

Abans de compartir, pensa si és interessant de fer-ho: si val la pena estendre una informació de la qual no en tenim la certesa, encara que sigui un titular molt llamener.

Recomanacions: contrasteu la informació, no la feu circular i utilitzeu les fonts oficials

En primer lloc, preneu temps i distància abans de donar per certes determinades informacions.

- ▶ No feu difusió de contingut (missatges, imatges, notícies) no contrastat.
- ▶ Feu una lectura a fons de la informació, no només les primeres línies o del titular.
- ▶ No compartiu informació que pugui provocar alarma social.
- ▶ Verifiqueu segons els passos que us hem indicat si pot ser real.
- ▶ Apareix en altres mitjans? Si només apareix en una web, podria ser falsa i aquest mitjà és el que ha fabricat la informació. Si apareix a més webs, però són desconegudes, possiblement tampoc és certa.
- ▶ Comproveu amb les fonts oficials (xarxes socials, webs, mitjans de comunicació) la informació que us arriba.